

Uitwerkingen voor OALT als taalondersteuning in de onderbouw

Colofon:

De tekst van deze brochure is samengesteld onder eindverantwoordelijkheid van het Projectmanagement Taalbeleid

Redactie: Fritz Spliethoff (KPC Groep), Wilma Danhof (OCenW),
Ali Ocak (APS), Boudewijn Hogeboom
(CPS onderwijsontwikkeling en advies)

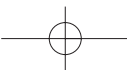
Tekst: Fritz Spliethoff (KPC Groep, 's-Hertogenbosch)

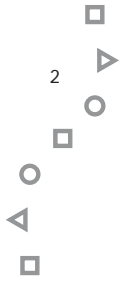
Met dank aan: Marieke Latijnhouwers
Peter Burgers (OV/SV, Arnhem)
Jan Geurtsen (DOBA, Eindhoven)
Hans van Hoorn (OBD Nieuwe Waterweg Noord, Maassluis)

Eindredactie: Albert Cox (KPC Groep, 's-Hertogenbosch)

Uitgave van: Procesmanagement Primair Onderwijs

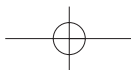
Vormgeving: Faces Reclame & Marketing, Veghel
januari 2000

2

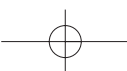
Uitwerkingen voor OALT als taalondersteuning in de onderbouw

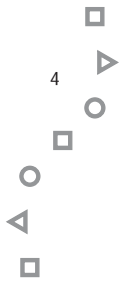

Inhoudsopgave

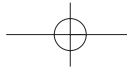
Woord vooraf		5
Inleiding		7
Hoofdstuk 1	OALT als taalondersteuning	10
	1.1 Model 1: directe ondersteuning in de klas	11
	1.2 Model 2: pre-teaching binnen de klas	11
	1.3 Model 3: pre-teaching buiten de klas	12
	1.4 Model 4: Remedial Teaching	12
Hoofdstuk 2	Voorwaarden, knelpunten en pluspunten	14
	2.1 Algemene voorwaarden	14
	2.2 Binnen of buiten de klas?	15
	2.3 Pre-teaching	18
	2.4 Remedial Teaching	19
	2.5 Combinaties van modellen	21
Hoofdstuk 3	Implicaties voor de onderwijspraktijk	22
	3.1 De school	22
	3.2 De OALT-leraar	22
	3.3 De bevoegdheden van de huidige OALT-leraren	23
Hoofdstuk 4	Overzicht van methoden en materialen	25
Voorlichting en informatie		32
Literatuur		33
Bijlage 1	- Taakkenmerk OALT-leraren	34
Bijlage 2	- Opleidings- en nascholingsmogelijkheden OALT-leraren	35

4

Uitwerkingen voor OALT als taalondersteuning in de onderbouw

Woord vooraf

De Wet Onderwijs Allochtone Levende Talen (OALT) plaatst het eigentaalonderwijs in het kader van de cultuureducatie. Dit onderwijs heeft een zelfstandige functie en vindt buiten de school plaats. Gemeenten kunnen de middelen voor OALT in de onderbouw van het basisonderwijs - groep 1 t/m 4 - echter ook inzetten voor taalondersteuning binnen de school.

In deze brochure beschrijven we vier modellen voor taalondersteuning. Taalondersteuning in de eigen taal is niet nieuw, maar lijkt door de expliciete keuzemogelijkheid die de wet biedt, meer in de belangstelling te staan.

In de inleiding gaan we kort in op OALT in het kader van de wet en zetten taalondersteuning voor groep 1 t/m 4, OALT als cultuureducatie voor groep 1 t/m 8 en het onderwijs in onder meer het Turks en Arabisch (voortgezet onderwijs) in het verlengde van elkaar.

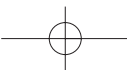
In hoofdstuk 1 werken we vier modellen voor taalondersteuning in de eigen taal uit. Daarbij is de afstudeerscriptie van Marieke Latijnhouwers (1999) als uitgangspunt genomen. Zij deed uitvoerig onderzoek naar de praktijk van OALT als taalondersteuning in Eindhoven.

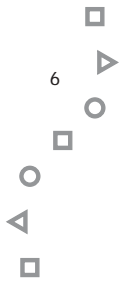
Hoofdstuk 2 geeft voorwaarden, knelpunten en pluspunten van de verschillende modellen. Deze inventarisatie is gebaseerd op praktijkervaringen. In hoofdstuk 3 gaan we in op de implicaties voor de onderwijspraktijk van OALT als taalondersteuning in groep 1 t/m 4. Hierbij is vooral gebruikgemaakt van de ervaringen uit Arnhem.

Hoofdstuk 4 ten slotte geeft een overzicht van materialen en methoden die kunnen worden ingezet bij het uitvoeren van taalondersteuning in de onderbouw.

Deze brochure kwam tot stand dankzij de medewerking van Peter Burgers, Jan Geurtsen en Hans van Hoorn. Waarvoor hartelijk dank. Dank gaat ook uit naar enkele leden van het Netwerk Begeleiders Meertalig Onderwijs, die een eerdere versie van de tekst van commentaar voorzagen. De inhoudelijke verantwoording voor de tekst ligt echter volledig bij het Projectmanagement Taalbeleid.

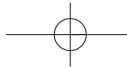
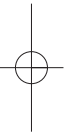
Fritz Spliethoff
projectmanager Taalbeleid

6

Uitwerkingen voor OALT als taalondersteuning in de onderbouw

Inleiding

De Wet Onderwijs Allochtone Levende Talen (OALT), die in augustus 1998 van kracht ging, haalt het eigentaalonderwijs uit de sfeer van de achterstandsbestrijding en plaatst het in het kader van de cultuureducatie. De gedachte die hieraan ten grondslag ligt, is dat een goede beheersing van de moedertaal - de thuistaal - als drager van de eigen cultuur het mogelijk maakt om contact te houden met die eigen cultuur. Het OALT in deze zin wordt buiten de reguliere schooltijd gegeven en vindt veelal ook letterlijk buiten de school plaats.

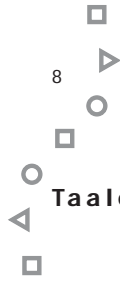
De wet biedt gemeenten daarnaast de mogelijkheid om in groep 1 t/m 4 van het basisonderwijs OALT-middelen in te zetten voor taalondersteuning in de eigen taal. Doel van dit onderwijs is dan niet langer alleen het leren van de eigen taal, maar tevens het volgen van het reguliere onderwijsprogramma met behulp van de eigen taal.

Voor de bovenbouw bestaat deze keuze niet en heeft het OALT alleen een zelfstandige functie. Voor de groepen 5 t/m 8 vindt OALT dan ook per definitie buiten schooltijd plaats. Een gemeente kan er wel voor kiezen om ook voor groep 5 t/m 8 taalondersteuning te organiseren, maar dient dit te bekostigen uit andere middelen, bijvoorbeeld vanuit het Gemeentelijk Onderwijs-achterstandenbeleid (GOA).

Het OALT heeft betrekking op de periode van het basisonderwijs. Scholen voor voortgezet onderwijs kunnen sinds het schooljaar 1987/1988 talen als het Turks, het Arabisch, het Spaans, het Portugees, het Italiaans of het Russisch aanbieden als moderne vreemde taal. Het betreft 'reguliere' moderne vreemde talen, die toegankelijk zijn voor alle - dus ook Nederlandstalige - leerlingen. Leerlingen kunnen examen doen in deze talen, waarbij een van de andere 'keuzetalen', veelal Frans of Duits, kan vervallen.

Schematisch ziet het (eigen)taalonderwijs er als volgt uit:

<i>groep 1 t/m 4</i>	<i>groep 5 t/m 8</i>	<i>voortgezet onderwijs</i>
OALT als cultuureducatie of als taalondersteuning	OALT als cultuureducatie	moderne vreemde talen (o.a. Turks, Arabisch, Spaans, Portugees, Italiaans, Russisch)

Taalondersteuning

Bij taalondersteuning als invulling van OALT staat het gebruik van de eigen taal in dienst van het leren van het Nederlands. Daarnaast wordt de eigen taal 'onderhouden' en verder ontwikkeld. Het gaat er bij taalondersteuning om die leerlingen in hun eigen taal te ondersteunen, die het Nederlands niet of onvoldoende beheersen om het reguliere onderwijs, waarin het Nederlands de instructietaal is, adequaat te volgen.

Hoewel het ook in de onderbouw mogelijk is zelfstandig OALT buiten schooltijd te verzorgen, kiezen verreweg de meeste gemeenten voor taalondersteuning. Vaak is er sprake van een combinatie: OALT als taalondersteuning in groep 1 t/m 4, binnen de school, en OALT als cultuureducatie in groep 5 t/m 8, buiten de school.

Ondanks het feit dat oudervertegenwoordigers met het voorstel van de gemeente voor het 'combimodel' voor OALT hebben ingestemd, zullen niet alle ouders het eens zijn met deze vorm. Sommige ouders willen dat het OALT ook in groep één tot en met vier een intrinsieke en niet alleen een taalondersteunende functie heeft. Zij zijn bang dat hun kinderen de eigen taal op deze manier niet goed leren, of zelfs verliezen. Het is dan ook belangrijk om de zelfstandige doelstelling - het onderhouden en het leren van de eigen taal - die ook in de taalondersteuningsvariant zit, niet uit het oog te verliezen.

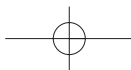
Sommige gemeenten nemen het vaardigheidsniveau van de leerling in het Nederlands als criterium om te bepalen of de taalondersteuning in de eigen taal ook van toepassing is op deze leerling. Het kan zijn dat de leerling het Nederlands op een dermate hoog niveau beheerst, dat taalondersteuning in de eigen taal niet nodig is.

In de volgende hoofdstukken gaan we nader in op de invulling van taalondersteuning.

OALT buiten schooltijd

OALT vindt per definitie buiten de reguliere schooltijd plaats, zeker voor groep 5 t/m 8, maar dit kan ook voor groep 1 t/m 4 het geval zijn. We hebben het dan over OALT als cultuureducatie, waarbij het onderhouden en het leren van de eigen taal het uitgangspunt is. In de meeste gevallen vindt dit onderwijs plaats aansluitend aan de reguliere schooltijd.

In toenemende mate zien we dat OALT als cultuureducatie wordt opgeno-

men in een verlengde schooldag. Turks en Arabisch vormen dan een keuzemogelijkheid voor Turkse en Marokkaanse leerlingen, maar ook voor die leerlingen waarvoor Arabisch een taal is die binnen de religie een belangrijke rol speelt. Zo volgen ook leerlingen uit Irak, Iran en Somalië deze lessen. In een verlengde schooldag kan OALT een keuzemogelijkheid zijn naast informatica, muziek of creatieve activiteiten. Op de dagen dat er geen OALT-aanbod is, kunnen de leerlingen kiezen uit de resterende activiteiten.

Doorgaande lijn

Op dit moment ondervindt het OALT als cultuureducatie in groep 5 t/m 8 inhoudelijk weinig problemen. De leerlingen die nu het OALT volgen hebben in de voorgaande jaren hun eigen taal voldoende ontwikkeld en kunnen in de meeste gevallen die taal lezen en schrijven.

In de nabije toekomst zal dit echter niet meer het geval zijn. Taalondersteuning heeft immers niet meer primair als doel het leren lezen en schrijven in de eigen taal, maar het gebruiken van de eigen taal om het behalen van de kerndoelen voor het basisonderwijs te ondersteunen. Hierdoor zullen steeds meer leerlingen in het buitenschoolse OALT in groep 5 instromen die hun taal niet meer kunnen lezen en schrijven. De aanvankelijke leesmethoden voor deze talen sluiten niet of onvoldoende aan bij de belevingswereld van de achtjarigen. Ze zijn ontwikkeld voor zes- à zevenjarigen. Er is daarbij voorlopig weinig vooruitzicht op een nieuwe aanvankelijk leesmethode die dat wel doet. Ook bij het uitwerken van leerlijnen, curricula en streefdoelen voor OALT geeft dit een probleem.

Er valt daarom veel te zeggen om het OALT als cultuureducatie, waarbij het leren van de eigen taal centraal staat niet in groep 5 maar in groep 4 te laten starten. Deze leerlingen hebben dan net het aanvankelijk lezen in groep 3 achter de rug en zouden in de oude situatie van OETC nu aan het leren lezen en schrijven van de eigen taal beginnen.

Hoofdstuk 1 OALT als taalondersteuning

In dit hoofdstuk beschrijven we vier modellen voor taalondersteuning in groep 1 t/m 4 van het basisonderwijs. Bij de bespreking van de modellen doen we steeds ook een aantal suggesties voor methoden die gebruikt zouden kunnen worden. Deze materialen zijn beschreven in hoofdstuk 4.

Het onderscheid op basis waarvan we de modellen indelen, is de vraag: is er sprake van pre-teaching? We spreken van pre-teaching wanneer de OALT-leerling zijn leerlingen voorbereidt op datgene wat de groepsleraar later in de les behandelt. Pre-teaching kan zowel binnen als buiten de klas plaatsvinden.

Op basis van dit onderscheid, kunnen we de modellen 1, 2 en 3 indelen (zie onderstaand schema). In model 4 staan de OALT-lessen in het teken van zorgverbreiding binnen of buiten de klas: Remedial Teaching (RT) in de eigen taal.

	binnen de klas	buiten de klas
geen pre-teaching	model 1	
wel pre-teaching	model 2	model 3
Remedial Teaching	model 4	

Op basis van het bovenstaande schema zouden we een vijfde model kunnen definiëren: OALT buiten de klas, maar geen pre-teaching. De OALT-lessen volgen hier een eigen programma. Het taalondersteunende element is dan het leren van de eigen taal op zichzelf. Conform de drempelhypothese van de Canadese taalkundige Jim Cummins moet een kind eerst een bepaald niveau in de eerste taal bereiken alvorens de tweede taal met succes geleerd kan worden. Daar deze vorm van taalondersteuning ook besloten ligt in het zelfstandige, buitenschoolse OALT, en in de overige modellen die we hier beschrijven, gaan we hier niet verder op dit model in. Voorts moet taalondersteuning breder worden opgevat dan alleen ondersteuning bij het leren van het Nederlands. Taalondersteuning richt zich in principe op alle kerndoelen van het basisonderwijs.

1.1 Model 1: directe ondersteuning in de klas

Volgens model 1 komt de OALT-leraar in de groep en biedt directe ondersteuning bij het reguliere onderwijs of de NT2-lessen. De OALT-leraar en de groepsleraar werken op hetzelfde moment samen aan dezelfde stof. Het gaat daarbij om een inhoudelijke samenwerking waarbij parallel activiteiten worden uitgevoerd. De OALT-leerkacht gaat na of de leerling de instructie in het Nederlands heeft begrepen en geeft zondig aanvullende uitleg in de eigen taal. Hij (of zij) is gedurende een bepaalde tijd aanwezig in de klas en kan tijdens het maken van werkjes, zoals puzzels, de leerlingen in hun eigen taal uitleggen wat ze in het Nederlands niet begrijpen. De OALT-leraar volgt de ontwikkeling van de individuele leerling.

Daarnaast heeft de OALT-leraar een belangrijke taak rond de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen, met name voor de vierjarigen, omdat hij ze kan benaderen in de taal waarin de eerste socialisatie heeft plaatsgevonden, die zich het meest leent voor het uiten van en omgaan met gevoelens.

1.2 Model 2: pre-teaching binnen de klas

In model 2 geeft de OALT-leraar zijn les binnen de klas, maar er is bij dit model geen sprake van een directe ondersteuning van het reguliere onderwijs en de NT2-lessen, zoals bij model 1. Het programma van het OALT staat in het teken van pre-teaching. Dit houdt in dat de leerlingen dezelfde stof eerst in de eigen taal en daarna in het Nederlands aangeboden krijgen. De OALT-leraar gaat bijvoorbeeld met de Turkse of Marokkaanse leerlingen in de klas apart zitten om zijn les te geven. Deze les loopt vooruit op de thema's en onderwerpen die later in de reguliere les aan bod komen.

De groepsleraar en de OALT-leraar behandelen dus niet op hetzelfde moment dezelfde stof, omdat de OALT-leraar steeds moet voorlopen op de groepslessen. De OALT-leraar en de groepsleraar werken wel tegelijkertijd in dezelfde ruimte, maar de groep is in dit model gescheiden: de OALT-leerlingen zitten met de leraar apart in de klas voor de OALT-les.

De OALT-leraar kan een Turkse of Arabische versie van een prentenboek voorlezen (zoals 'Ben artik büyüdüm', uit de serie 'De Boekenboom' van het project 'Een prentenboek in je eigen taal'). Datzelfde prentenboek kan later in de reguliere les (in het Nederlands) worden gebruikt ('ik ben al een grote haas'). Andere methoden die geschikt zijn, zijn 'Schatkist instap', 'Knoop het

in je oren', 'Laat wat van je horen', 'Taalplan Kleuters', 'Schatkist meertalig', 'Trias', 'Türkçe abece'. Al deze methoden kunnen ook in de groepslessen worden gebruikt of sluiten aan op methoden die in de groep gebruikt kunnen worden. Zo sluit 'Türkçe abece' aan op 'Veilig leren lezen'; 'Trias' sluit aan op de lessen van 'Knoop het in je oren'.

1.3 Model 3: pre-teaching buiten de klas

Model 3 is een variant op model 2. De OALT-lessen vinden plaats buiten de klas. Ook hier staan ze in het teken van pre-teaching. De inhoud van het onderwijs is hetzelfde als bij het tweede model, maar de OALT-leraar zit nu met de leerlingen buiten de klas in een eigen lokaal of ruimte. De OALT-leraar komt de kinderen ophalen in de klas, en neemt hen mee naar zijn OALT-lokaal. Hier leest hij bijvoorbeeld een verhaal uit 'Trias' voor, dat later in de groep in het Nederlands wordt voorgelezen.

Wat betreft de methoden, gelden dezelfde aanbevelingen als bij model 2.

1.4 Model 4: Remedial Teaching

Bij model 4 staan de OALT-lessen in het teken van zorgverbreding binnen of buiten de klas; Remedial Teaching (RT) oftewel remediëren in de eigen taal. De OALT-leraar helpt leerlingen in de eigen taal binnen of buiten de klas met een specifiek probleem. Dit hoeven niet alleen taalproblemen te zijn: de OALT-leraar zou op elk gebied kunnen worden ingezet, bijvoorbeeld ook bij het rekenen. Wanneer een leerling problemen heeft met bus sommen, dan kan de OALT-leraar de instructie nog eens herhalen in de eigen taal en daarna de leerling op weg helpen.

De aanvullende uitleg in de eigen taal neemt in ieder geval al één struikelblok - de tweede taal - weg zodat de leraar en de leerling hun aandacht volledig kunnen richten op het daadwerkelijke probleem. Wanneer dit probleem in de eigen taal is verhelderd, kan de leerling door middel van transfer de geleerde oplossingen ook in de Nederlandse taal toepassen.

De OALT-leraar als RT'er hoeft echter niet alleen te worden ingezet bij leerlingen met problemen. Ook wanneer een leerling al wat verder is, zou de OALT-leraar deze leerling kunnen helpen door extra opdrachten te geven in de eigen taal. Er zou al eerder begonnen kunnen worden met het leren lezen

en schrijven in de eigen taal.

Dit model zou ook goed toegepast kunnen worden op de nieuwe talen, waarbij een gering aantal leerlingen of leraren beschikbaar is. De OALT-leraar vervult hier de rol van 'consulent'.

Er zijn geen methoden of materialen beschikbaar die specifiek voor dit model ontwikkeld zijn. De OALT-leraar en groepsleraar kunnen zelf uit verschillende methoden een selectie van materialen en taken maken die zij geschikt achten voor de specifieke leerling. Men zou bijvoorbeeld uit de methode 'Met zoveel woorden' een hoofdstuk kunnen gebruiken voor leerlingen die bepaalde woorden alleen in de eerste taal kennen. Een voorbeeld: vaak weten leerlingen de woorden die te maken hebben met het domein 'thuis' wel in de eigen taal, maar niet in het Nederlands. In zo'n geval zou men Thema 2, Wonen, uit 'Met zoveel woorden' kunnen aanbieden, waarin begrippen als 'de woonkamer' en 'in de buurt' worden behandeld.

Hoofdstuk 2 Voorwaarden, knelpunten en pluspunten

Bij de keuze van een of meer modellen voor taalondersteuning moet het schoolteam bekijken welk model voor de specifieke situatie op hun school het meest geschikt is. Wat zijn de mogelijkheden en beperkingen van de school, de leraren en de leerlingen? Maar ook: wat zijn voorwaarden die aan het model kleven? En zijn er eventuele knelpunten?

Het is van belang dat de groepsleraren, de OALT-leraren en de directie de verschillende modellen bespreken en tegen elkaar afwegen, om daarna samen tot de keuze voor een model te komen. Ook een combinatie van modellen is mogelijk, zoals we in het vorige hoofdstuk zagen.

Om de keuze voor een of meer modellen te vereenvoudigen, bespreken we in dit hoofdstuk de belangrijkste voorwaarden, knelpunten en pluspunten.

2.1 Algemene voorwaarden

Gebleken is dat bij de invoering en realisatie van taalondersteuning in de onderbouw externe coaching en ondersteuning noodzakelijk is. De implementatie van taalondersteuning dient daarbij op de werkvloer plaats te vinden. Deze externe coaching richt zich met name op de afstemming en samenwerking tussen de beide leraren, het coachen van de leraren op hun nieuwe rollen en het uitwerken van het kader waarin de taalondersteuning plaatsvindt.

Bij het opzetten van taalondersteuning, ongeacht het model dat men kiest, moeten de kaders en de inhoud van het taalbeleid op school- en klassenniveau van tevoren duidelijk zijn verwoord en vastgesteld. Dit taalbeleid vormt de basis voor de taalondersteuning. Bij een keuze voor model 4, moet de uitwerking uiteraard aansluiten bij het zorgplan van de school of dat van het samenwerkingsverband WSNS.

Het is belangrijk dat het werk van de OALT-leraar niet te zeer versnipperd raakt over verschillende scholen. Eén school is ideaal, maar blijkt in de praktijk vaak niet haalbaar. Toch verdient het aanbeveling het aantal scholen zoveel mogelijk te beperken en de OALT-leraar tenminste één hele schooldag in te zetten op die basisschool waar zich de meeste leerlingen bevinden van zijn

taalgroep. Dit verhoogt de binding van de OALT-leraar met de school, maar biedt ook ruimte voor overlegmomenten en voor het bijwonen van de teamvergaderingen onderbouw.

Alle modellen staan of vallen met een goede en intensieve samenwerking tussen de OALT- en de groepsleraar. Dat betekent regelmatig en goed overleg. Voor model 1 zal dit overleg vooral betrekking hebben op de didactiek: hoe lees je een verhaal voor, wat zijn de kernwoorden van het verhaal enzovoort. Voor de modellen 2 en 3 komt daar bij dat de OALT-lessen en de reguliere lessen inhoudelijk op elkaar afgestemd moeten worden. Daarvoor zou er bijvoorbeeld een rooster of kalender gemaakt kunnen worden waarin per maand wordt vastgesteld welk thema centraal staat, wat de kernwoorden daarbij zijn, welke prentenboeken behandeld worden etc. Van belang hierbij is dat de OALT-lessen niet klakkeloos een vertaling zijn van de NT2-lessen. De leerlingen zijn met de eigen taal verder dan met de tweede taal en kunnen dus ook een hoger niveau aan. De bedoeling is dat de leerlingen de vaardigheden die zij tijdens de OALT-lessen verwerven, toepassen tijdens de reguliere lessen. De groepsleraar en de OALT-leraar moeten ervoor zorgen dat de OALT-lessen steeds iets voorlopen op de groepslessen.

Het belang van goed overleg is bij model 3 nog groter dan bij model 2: doordat de leraren niet bij elkaar in hetzelfde lokaal zitten, zien zij niet van elkaar waar zij mee bezig zijn.

Voor model 4 heeft het overleg veelal betrekking op de bespreking en evaluatie van individuele leerlingen met leerproblemen.

Gezien het belang van goed overleg, moet de OALT-leraar ook het Nederlands voldoende beheersen. Een slechte beheersing van het Nederlands kan hiervoor een grote belemmering vormen.

2.2 Binnen of buiten de klas?

Bij de keuze voor taalondersteuning binnen de klas of daarbuiten, moet een aantal zaken in ogenschouw worden genomen. Zo moet er bijvoorbeeld een afweging worden gemaakt tussen de eisen die het werken met meer leraren en meer groepen in één ruimte aan het klassenmanagement stelt, en het effect dat het op leerlingen heeft om voortdurend uit de klas gehaald te worden. Ook de inrichting van de ruimten - de mogelijkheden die hiervoor zijn en de voordelen die ze bieden - moet worden meegewogen.

Een rustige sfeer is een voorwaarde om met verschillende groepen of kringen in de klas te kunnen werken. Dit stelt bij modellen 1 en 2 hoge eisen aan het klassenmanagement. Doordat er met verschillende groepen en leraren tegelijkertijd in de klas wordt gewerkt, kunnen de leerlingen onrustig worden. Dit maakt het voor hen moeilijker om hun concentratie vast te houden. Zijn de leerlingen eenmaal aan een dergelijke werkwijze gewend, dan hoeft de aanwezigheid van verschillende groepen in de klas geen probleem te zijn. Echter, wanneer er meer taalgroepen zijn (bijvoorbeeld Turks, Arabisch, Somalisch, Spaans en Servo-Kroatisch), wordt taalondersteuning binnen de klas organisatorisch erg lastig. Een roulatiemodel waarbij de verschillende OALT-groepen elkaar afwisselen zou een oplossing kunnen zijn. Dit betekent echter dat gedurende een langere tijd de klas is opgesplitst in groepjes. Ook dit zorgt voor veel onrust en betekent bovendien dat een groot gedeelte van de tijd een aantal leerlingen niet mee kan doen met het algemene programma.

Een groepsleraar met ervaring met taalondersteuning in een klas met zowel Turkse als Marokkaanse leerlingen: 'Wanneer de Turkse leraar in de klas kwam, vormde dat nauwelijks een probleem voor de Marokkaanse kinderen en andersom. De andere kinderen waren gewoon even stil als de Turkse leraar iets in het Turks aan het uitleggen was, dat ging heel snel, het ging eigenlijk vanzelf.'

Wanneer de taalondersteuning buiten de klas plaatsvindt, is het belangrijk dat de leerlingen in de tijd dat ze de OALT-lessen volgen, geen essentiële activiteiten van de groepslessen missen. De school moet zelf bepalen welke activiteiten de leerlingen wel en niet mogen missen. Van belang is dat ze deze keuze weloverwogen maakt. Sommige scholen zullen ervoor kiezen de OALT-lessen te geven tijdens de handvaardigheidlessen, anderen vinden het juist belangrijk dat de OALT-leerlingen niet constant cognitief worden belast, en dus wel handvaardigheidles moeten krijgen. In ieder geval zal het rooster moeten worden aangepast aan de OALT-lessen.

Het voordeel van het werken in de klas is dat de leerlingen niet uit de groep worden gehaald. De leerlingen worden niet uit de groep gehaald, maar de eigen taal wordt in de groep gebracht. Dit kan de meertalige leerlingen een gevoel van veiligheid geven.

Wanneer de leerlingen uit hun eigen klas worden gehaald voor de OALT-les, is het in ieder geval belangrijk dat zij dit als positief ervaren - bijvoorbeeld: 'de Nederlandse leerlingen zouden ook wel Turks of Arabisch willen leren' - en niet als negatief: 'wij mogen niet mee gymmen, wij moeten naar Turkse les'.

Een groepsleraar van een school geeft een voorbeeld: 'Als de groep gaat, als er meer kinderen gaan, dan valt het me op dat het altijd goed gaat. Dat kinderen het leuk vinden om te gaan. Maar bij 'Knoop' wordt soms maar één meisje uit de groep gehaald en dat ervaart ze als minder prettig. Maar als ze er eenmaal is, dan is het over. Het heeft niets met de leraar te maken, maar alleen met het feit dat ze uit de groep wordt gehaald.'

Bij modellen 1 en 2 - taalondersteuning binnen de klas - komt niet alleen de OALT-leraar de klas in, maar moet ook het materiaal voor de OALT-lessen in de klas komen. Men zou bijvoorbeeld een woordenlijst of -poster van het thema kunnen maken door bij een tekening of foto de kernwoorden in het Nederlands, Turks en Marokkaans op te schrijven. Verder kan gezorgd worden voor prentenboeken en verhalen op cassettebandjes (in de luisterhoek) in het Turks en het Marokkaans. Ook in de andere hoeken kunnen de eigen talen worden gebruikt, bijvoorbeeld door in de verkleedhoek een Marokkaanse djellaba neer te leggen en in de huishoek verpakkingen van Turkse en Marokkaanse etenswaren.

De aanwezigheid van (veel) materialen in beide talen stimuleert de kinderen voortdurend in hun eerste en tweede taal. Dit kan de taalverwerving van zowel de eerste als de tweede taal bevorderen.

Ook uit oogpunt van intercultureel onderwijs biedt het OALT binnen de klas voordelen: de Nederlandstalige en meertalige leerlingen maken op deze manier kennis met elkaars talen en culturen. Niet alleen vormelijke aspecten komen aan de orde - in het Nederlands lees je van links naar rechts, in het Arabisch juist andersom! -, maar vooral ook communicatieve: Wanneer kijken sprekers elkaar aan? en: Hebben gebaren overal dezelfde betekenis? Zo leren zij een open oog te ontwikkelen voor het anders-zijn en een relativerende houding in te nemen tegenover de eigen taal en cultuur.

Vindt het OALT buiten de klas plaats, zoals in model 3 en deels in 4, dan is een vast, goed uitgerust lokaal van groot belang. Zijn er meer OALT-leraren werkzaam op een school, dan zullen er dus ook evenzoveel OALT-lokalen moeten zijn. Is hiervoor geen geld of ruimte beschikbaar, dan zou men moeten streven naar een eigen plek voor elke taalgroep waar alle materialen een vaste plaats hebben. Men zou bijvoorbeeld een lokaal kunnen opdelen in twee of drie kleinere OALT-ruimten. Van belang is ook dat de ruimte die als OALT-lokaal al wordt gebruikt of gebruikt gaat worden, ook daadwerkelijk geschikt is om les te geven.

Veel scholen hebben het geld of de ruimte niet om voor de OALT-leraar een eigen lokaal of ruimte te creëren, maar toch is dit een voorwaarde voor deze modellen. Een eigen lokaal biedt veel plaats voor materialen in de eigen taal. Ook wordt het eigen lokaal door sommige OALT-leraren als een soort 'thuis-haven' voor de leerlingen beschouwd, waar zij zich kunnen uiten in hun eigen taal.

*Een OALT-leraar benadrukt het belang van een eigen lokaal voor de OALT-les-
sen: '(...) uitlaatklep, dat ze even kunnen vertellen wat ze gedaan hebben. Want
dat kunnen ze niet in het Nederlands als ze pas op school zijn, groep 1-kinderen.
De kinderen die daar passief in die klassen zitten, die zijn bij mij heel actief. Dat
ze hun verhaal kwijt kunnen is heel belangrijk. (...) Dat kunnen ze daar ook,
maar het is hier toch heel anders, dat ze in hun eigen taal hun verhaal kwijt
kunnen.'*

2.3 Pre-teaching

Model 1 biedt het voordeel de tweedetaalverwerving sneller te laten verlopen door deze te ondersteunen in de eerste taal. De leerlingen krijgen gelijktijdig aanbod in de eigen taal en in het Nederlands. Zij kunnen dan het Nederlandse 'label' plakken op een concept dat zij in hun eerste taal al kennen. Een mogelijk knelpunt bij toepassing van dit model is dat men relatief makkelijk de rode draad van de OALT-les-
sen kan verliezen, doordat de OALT-les-
sen min of meer 'opgaan' in de groepslessen. Dit zou men kunnen oplos-
sen door een schema of rooster te maken waarin wordt vastgelegd bij welke activiteiten de OALT-leraar aanwezig is en wat zijn taak is. In een evaluatie kan men de vorderingen van de leerlingen en de eventuele aandachtspunten noteren.

*Een groepsleraar: 'Dat (de OALT-leraar binnen de klas) werkt perfect. Je moet
een beetje op elkaar inspelen en je moet elkaar ook de rust gunnen als de ander
iets moet vertellen. Ook met het corrigeren van kinderen, het is heel makkelijk als
dat even in de eigen taal kan.'*

*Een OALT-leraar van dezelfde school is het hiermee eens, en benadrukt de moge-
lijkheid een combinatie van modellen te gebruiken: 'Als je een verhaal moet lezen,
dan is het toch beter dat je apart gaat lezen. Met de werkopdrachten, met werk-
stukjes meehelpen is dan beter, voordeliger tijdens de les, in de klas, samen. Want
dan kun je direct al helpen.'*

Ook bij de modellen die uitgaan van pre-teaching - 2 en 3 - geldt als sterk punt dat de tweedetaalverwerving op een gestructureerde manier verloopt. Het geeft de leerlingen veel zelfvertrouwen. De stof rechtstreeks in het Nederlands aanbieden zou problemen kunnen opleveren omdat de meertalige leerlingen duidelijk over een kleinere woordenschat in het Nederlands beschikken dan Nederlandstalige leerlingen (Appel, Kuiken & Vermeer, 1995). De woordenschat van Turkse en Marokkaanse leerlingen is vaak te klein om een verhaal meteen te kunnen volgen in het Nederlands. Wanneer een verhaal eerst in het Turks of Marokkaans wordt aangeboden en pas daarna in het Nederlands, kunnen de leerlingen het verhaal beter volgen, omdat ze de opbouw al kennen en de benodigde voorkennis en begrippen al geactiveerd zijn.

In feite verloopt de verwerving van het Nederlands op dezelfde manier als bij het eerste model, alleen worden de Nederlandse 'labels' tijdens de groepslessen geleerd en op het concept geplakt.

In de praktijk blijkt model 3 - pre-teaching buiten de klas - kwetsbaar te zijn op het gebied van de pre-teaching. Het OALT als pre-teaching moet steeds voorlopen op de groepslessen, maar door omstandigheden, zoals tijdgebrek of ziekte van een leraar, kan het gebeuren dat de OALT-lessen niet meer voor- maar achterlopen. Daar komt bij dat de OALT-leraren minder tijd tot hun beschikking hebben dan de groepsleraren. Wanneer de OALT-lessen niet voorlopen op de groepslessen, gaat het effect van pre-teaching verloren. Doordat bij model 2 de pre-teaching binnen de klas plaatsvindt, is het makkelijker daar bij te sturen.

2.4 Remedial Teaching

Een voorwaarde voor het goed functioneren van model 4 - remediëren in de eigen taal - is een goede evaluatie van de vorderingen van de leerlingen, om de OALT-leraar op het juiste moment in te kunnen zetten. Een nadeel van dit model is dat alleen leerlingen met bepaalde problemen onderwijs in de eigen taal krijgen; een groot deel van de kinderen krijgt géén les in de eigen taal. Dit zal voor ouders moeilijk aanvaardbaar zijn, omdat zij OALT voor elk kind willen, en niet alleen in het kader van RT. Bovendien laat het model kansen liggen, omdat alle leerlingen die het Nederlands als tweede taal leren, baat kunnen hebben bij het onderwijs in de eigen taal. Een en ander is te ondervangen door model 4 in combinatie met een ander model te gebruiken.

OALT als zorgverbreding binnen de klas kan, zoals bij modellen 1 en 2, zorgen voor problemen op het gebied van klassenmanagement wanneer de groepen te groot of te talrijk worden. OALT als zorgverbreding buiten de klas houdt in dat er voor een eigen ruimte of lokaal voor de OALT-groep(en) moet worden gezorgd. Bovendien moet ook weer in dit model het OALT als iets positiefs worden ervaren door de leerlingen, en zal de school moeten kiezen welke groepslessen de leerlingen kunnen missen ten bate van het OALT.

Een sterk punt van model 4 is dat de extra aandacht gaat naar de leerlingen die deze ook echt nodig hebben. Meertalige leerlingen hebben relatief gezien een achterstand ten opzichte van de Nederlandstalige leerlingen. Het is dan ook van groot belang dat juist zij extra aandacht krijgen. Deze extra aandacht gericht geven zou hun kunnen helpen deze achterstand in te halen. De RT-lessen worden aangepast aan de behoeften van de leerlingen. Zij krijgen oplossingen aangeboden in de eigen taal en kunnen deze later door middel van transfer toepassen in de tweede taal.

Uit interviews is gebleken dat het remediëren eigenlijk vaak al plaatsvindt binnen de OALT-lessen. Enkele OALT-leraren zien het als onderdeel van hun taak om te remediëren. Wanneer een kind een specifiek probleem heeft (bijvoorbeeld: het kent de cijfers niet) dan wordt daar in de OALT-les extra aandacht aan besteed.

Men zou deze taak nog verder kunnen uitbouwen door samen met de groepsleraar de speciale behoeftes van leerlingen bij te houden en deze zowel in de groeps- als OALT-lessen extra aandacht te geven.

Maar het OALT hoeft niet alleen een oplossing voor problemen te zijn. Het kan ook worden gebruikt om leerlingen die wat verder zijn dan de andere kinderen op een hoger niveau les te geven, door ze bijvoorbeeld alvast te leren lezen en schrijven in de eigen taal.

Op een school zijn de algemene taallessen ingedeeld in drie niveaus: 'Knoop het in je oren', 'Laat wat van je horen' en een verrijkingsniveau voor kinderen die al wat verder zijn. De OALT-lessen zijn ingedeeld in 'Knoop' en 'Laat'. Een groepsleraar: 'Als je het over verrijking hebt, dan heb je het met een uitzondering daar gelaten, toch over kinderen die de Nederlandse taal al behoorlijk beheersen. Ook binnen de Turkse groep zitten er een aantal, en die worden dus niet meer gehaald voor de 'Knoop'- of 'Laat'-lessen bij de OALT-leraar. Deze kinderen gaan met de OALT-leraar van de bovenbouw mee, voor een hoger niveau in het Turks.'

21

Uitwerkingen voor OALT als taalondersteuning in de onderbouw

2.5 Combinaties van modellen

De modellen kunnen onderling worden gecombineerd. In de praktijk blijkt dit vaak de beste oplossing om én goed OALT-onderwijs als taalondersteuning te kunnen geven én tegelijkertijd de organisatorische problemen te bespreken. Een voorbeeld hiervan is een combinatie van model 1 en model 3. Binnen de groep krijgen de leerlingen bij de werklessen hulp in de eigen taal van de Turkse leraar en buiten de groep krijgen zij pre-teaching met 'Trias' als voorbereiding op een verhaal uit 'Knoop het in je oren'. Ook model 4 blijkt, zoals we hierboven zagen, met name geschikt te zijn in combinatie met een ander model. Vanuit model 4 kan ook een leraar nieuwe/kleinere talen worden ingezet als consulent.

Hoofdstuk 3 *Implicaties voor de onderwijspraktijk*

3.1 De school

Wil een school taalondersteuning verder uitbouwen en optimaal benutten, dan zal ze hierin moeten investeren en de tijd voor moeten nemen. Het opzetten van een goede taalondersteuning gaat niet van vandaag op morgen. Men moet uitgaan van een groeimodel. Zowel de OALT-leraar als de school zal moeten wennen aan de nieuwe plaats die OALT in het taalbeleid van de school inneemt. Dit betekent dat scholen waar OALT wordt ingezet, nauwkeurig moeten kijken naar hun taalbeleidsplan voor de onderbouw en voor zichzelf moeten aangeven waar OALT als taalondersteuning zinvol is. Taalondersteuning kan vaak niet in een pasklaar gemeentelijk model gegoten worden. Daarvoor is de situatie per school, zowel in taalbeleid als in formatieomvang OALT, te verschillend. Dit inpassen van OALT in het taalbeleid van de onderbouw dient door de leraren van de onderbouw in samenspraak met de OALT-lera(r)en te gebeuren. De eindverantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de directie van de school.

Om OALT een goede onderbouwing te geven, is het belangrijke dat de gemeente en de schoolbesturen, OALT-leraren voor minimaal één dag (0,2 fp) op een school aanstellen. Daarnaast verdient het aanbeveling OALT-leraren op niet te veel scholen aan te stellen. Hierdoor kunnen OALT-leraren beter bij de school en het schoolteam worden betrokken. De schoolbesturen zullen een duidelijke keuze moeten maken voor wat betreft de aanstelling van de OALT-leraar.

3.2 De OALT-leraar

De OALT-leraar wordt taalondersteuner in groep 1 t/m 4; dit vraagt een aanzienlijke omschakeling van alle leraren. In goed overleg met de onderbouwleraren stelt de OALT-leraar voor hoe de eigen taal ingezet kan worden om het onderwijs in het Nederlands te ondersteunen. Deze inzet zal per jaargroep en per school verschillen. Om dit overleg mogelijk te maken is het een voorwaarde dat OALT-leraren de Nederlandse taal voldoende beheersen.

Bij de implementatie van OALT als taalondersteuning is externe ondersteu-

ning en coaching op de werkvloer een noodzakelijke voorwaarde:

- Coaching en feedback van de OALT-leraren op de werkplek (school).
Liefst ook in samenspraak met de onderbouwleraren en -coördinator van de school.
- Scholing en begeleiding van OALT-leraren in nieuwe lesmaterialen, didactiek, et cetera.
- Gesprekken met de schoolleiding over de inpassing van OALT in het taalbeleid van de school.
- Begeleiding Nederlandse leraren m.b.t. inpassing/ invoering van OALT in het reguliere lesprogramma.

De onderwijsbegeleidingsdienst kan gevraagd worden een belangrijk deel van de begeleiding voor haar rekening te nemen. Daarnaast is coaching en begeleiding van de OALT-leraar op de werkvloer door een collega-leraar of de intern begeleider van de school een goede mogelijkheid. Scholen moeten er naar streven dat de OALT-leraar, voor de formatieomvang waarvoor hij of zij op school werkzaam is, actief participeert in het team. OALT-leraren hebben dus evenals de groepsleraren lesgebonden én niet-lesgebonden taken.

3.3 De bevoegdheden van de huidige OALT-leraren

Voor de inzet van OALT als taalondersteuning is het noodzakelijk dat alle betrokken OALT-leraren het Nederlands voldoende beheersen. Daarom dienen OALT-leraren zoveel mogelijk in het bezit te zijn van het diploma Nederlands als Tweede taal of van een van de andere in het Bevoegdhedenbesluit WPO (Wet op het Primair Onderwijs) genoemde bewijzen van bekwaamheid op het gebied van de Nederlandse taal.

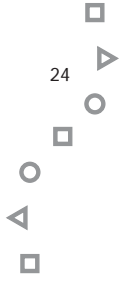
Naast het beheersen van de Nederlandse taal zijn verschillende andere aspecten aan de orde:

- beheersing van de eigen taal van de kinderen. (Veel Marokkaanse kinderen spreken Berber en geen Arabisch. Een beperkt aantal kinderen spreekt Koerdisch en geen Turks);
- vaardigheid van de leraar in het geven van onderwijs aan vier- tot zes- à zevenjarigen;
- bereidheid en in staat zijn om samen te werken met Nederlandse collega's.

In bijlage 1 is een in overleg met de onderwijsbonden vastgestelde taak-karakteristiek voor OALT-leraren opgenomen. Verder wijzen we op het

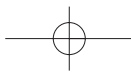

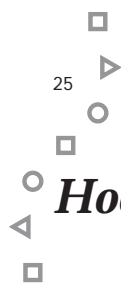
24

Uitwerkingen voor OALT als taalondersteuning in de onderbouw

bestaan van deels gesubsidieerde cursusmogelijkheden voor OALT-leraren
(zie bijlage 2).

Hoofdstuk 4 Overzicht van methoden en materialen

Naam: 'Zitten staan lopen'
Uitgave: Onderwijsvoorrangsgebied Schiedam, 1990
Materiaal: handleiding met onder andere liedjes, en een cassettebandje
Doelgroep: allochtone kleuters die (bijna) geheel onaanspreekbaar zijn in het Nederlands
Doel: een aantal woorden aanbieden en oefenen door middel van Total Physical Response (beweging, zang en dans)
Thematisch: 20 woorden die een beweging uitdrukken staan centraal. Hiernaast worden nog 45 woorden aangeboden
Aansluiting: 'Zitten staan lopen' kan worden gebruikt als voorloper op 'Knoop het in je oren'

Naam: 'Knoop het in je oren'
Uitgave: Rotterdam: Het Projectbureau, 1990
Materiaal: verhalen, geluidscassettes, woordplaten, kijkplaten, strips
Doelgroep: 4/5-jarige kleuters die vrijwel onaanspreekbaar zijn in het Nederlands
Doel: woordenschat en luistervaardigheid
Thematisch: ja (buiten spelen, kleding, lichaam, klas, school, december, beweging, eten, op stap, huis, familie)
Aansluiting: 'Schatkist instap', 'Taalplan Kleuters'

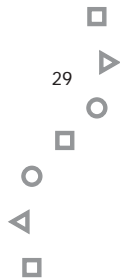
Naam: 'Laat wat van je horen'
 Uitgave: Rotterdam: Het Projectbureau, 1990
 Materiaal: voorleesteksten, praatplaten, kijkplaten, geluidscassette, visueel materiaal voor in de luisterhoek
 Doelgroep: oudere anderstalige kleuters (5-6 jaar) die al enigszins aanspreekbaar zijn in het Nederlands
 Doel: woordenschat en luistervaardigheid (woordenschatactiviteiten uit 'Knoop het in je oren' en 'Laat wat van je horen' inpassen binnen reguliere activiteiten kleutergroep)
 Thematisch: ja (vriendjes, het weer, school, ziek zijn, december, verkeer, feest, dieren, boodschappen; over het algemeen dezelfde als in 'Taalplan Kleuters' en 'Knoop het in je oren')
 Aansluiting 'Knoop het in je oren', 'Taalplan Kleuters', 'Schatkist instap'

Naam: 'Taalplan Kleuters'
 Uitgave: Rotterdam: Het Projectbureau, 1993
 Materiaal: 'Knoop het in je oren', 'Laat wat van je horen', 'Praatspel', prentenboeken
 Doelgroep: NT2 onderwijs kleuters voor scholen met minstens 70% allochtone leerlingen. Het programma is ontwikkeld voor meertalige leerlingen die ten aanzien van hun receptieve woordenschat in het Nederlands op de TAK een score van 7 of lager behalen
 Doel: woordenschat vergroten
 Thematisch: ja (onder andere buiten spelen, kleding, lichaam, klas, school, december, eten, familie et cetera)
 Aansluiting: Knoop het in je oren, Laat wat van je horen.

Naam: 'Schatkist instap'
Uitgave: Tilburg: Zwijsen, 1998
Materiaal: voorleesverhalen (in het Nederlands, Turks en Arabisch),
verhaalplaten, prentenboekjes, cd's
Doelgroep: allochtone kleuters /jongste of minder taalvaardige
Nederlandse kleuters
Doel: ontluikende geletterdheid en woordenschatontwikke-
ling stimuleren
Thematisch: ja
Aansluiting: 'Knoop het in je oren', 'Laat wat van je horen', 'Taal-
plan kleuters'

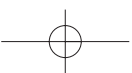
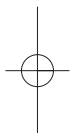
Naam: 'Schatkist meertalig'
Uitgave: Tilburg: Zwijsen, 1989
Materiaal: voorleesboeken in het Turks en standaard-Arabisch
Doelgroep: groep 1 en 2
Doel:
- ontwikkeling van taalgebruik
- ervaringen opdoen met boeken en verhalen
- woordenschatontwikkeling
- objectivatie van gesproken taal
- kennismaking met geschreven taal
Thematisch: ja (feest, ziek zijn, tijd, op school, dieren in de woon-
omgeving, geboorte, eten en drinken, uitstapjes maken,
sprookjes, telefoon en brief, poppenkast, verkeer en ver-
voer, dierentuin, lichaam en lichaamsschema, spel en
speelgoed, het weer, boeken, een nieuw kind in de
groep, verdwaald, vakantie)
Aansluiting: geen

- Naam:** 'Een prentenboek in je eigen taal'
- Uitgave:** 's-Hertogenbosch: Katholiek Pedagogisch Centrum, 1986
- Materiaal:** prentenboeken in het Nederlands, Turks en Arabisch ('De boekenboom') en cassettebandjes in het Nederlands, Turks, standaard-Arabisch en Berbers
- Doelgroep:** 4 tot 7-jarige meertalige kleuters
- Doel:**
- stimulering van de eigen taal van de Nederlandse, Turkse en Marokkaanse kinderen
 - vormgeving van intercultureel onderwijs door gezamenlijke leeractiviteiten voor de verschillende taalgroepen
 - bevordering van samenwerking tussen ouders en school
- Thematisch:** elk boek behandelt een of meer thema's zoals: dieren, weer, vriendschap, natuur, anders zijn, wonen, kleding, beroepen, eten, vakantie, spelen, seizoenen, verkeer, gezin
- Aansluiting:** geen
-
- Naam:** 'Met zoveel woorden'
- Uitgave:** Rotterdam: Stichting Partners, Training en Innovatie, 1997
- Materiaal:** verhalen
- Doelgroep:** met name allochtone leerlingen
- Doel:** woordenschat vergroten
- Thematisch:** ja
- Aansluiting:** geen

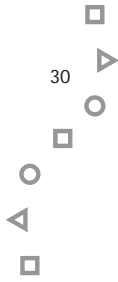
Naam: 'Trias 1'
Uitgave: Rotterdam: Het Projectbureau, 1995
Materiaal: lesbeschrijvingen, leerlingenmateriaal, kijkplaten, liedjes op cassette, verhalen (bewerkingen van de verhalen uit 'Knoop het in je oren')
Doelgroep: Turkse, Marokkaanse en Kaapverdiaanse/Portugese kleuters uit groep 1
Doel: eigen taal van Marokkaanse, Kaapverdiaanse/Portugese en Turkse kleuters stimuleren
Thematisch: ja (dezelfde als in 'Taalplan Kleuters' en 'Knoop het in je oren')
Aansluiting: 'Taalplan Kleuters', 'Knoop het in je oren', 'Laat wat van je horen'

Naam: 'Trias 2'
Uitgave: Rotterdam: Het Projectbureau, 1996
Materiaal: lesbeschrijvingen, kijkplaten, praatplaten, leerlingen materiaal, liedjes op cassette
Doelgroep: Turkse, Marokkaanse en Kaapverdiaanse/Portugese kleuters uit groep 2
Doel:
- het stimuleren van de conceptuele ontwikkeling en taaldenkontwikkeling en de ontluiken de geletterdheid in de eigen taal
- het ondersteunen van het Nederlands
Thematisch: ja (dezelfde als in 'Knoop het in je oren')
Aansluiting: 'Taalplan Kleuters' en 'Laat wat van je horen'

30

Uitwerkingen voor OALT als taalondersteuning in de onderbouw

Naam: 'Trias 3'
Uitgave: Rotterdam: Het Projectbureau, 2000
Materiaal: lesbeschrijvingen, leerlingenmateriaal, de reuzenleesboeken van 'Veilig leren lezen' en een handpop
Doelgroep: Turkse, Marokkaanse en Kaapverdiaanse/Portugese kleuters uit groep 3
Doel: - het stimuleren van het strategisch begrijpend luisteren in de eigen taal;
 - het ondersteunen van de verwerving van het Nederlands
Thematisch: ja (dezelfde als de eerste zes kernen van 'Veilig leren lezen')
Aansluiting: 'Veilig leren lezen'

Naam: 'Türkçe abece'
Uitgave: Tilburg: Zwijsen, 1986
Materiaal: wandplaten, woordstroken, leesboekjes, werkschriften, letterdoos, set structureerblaadjes
Doelgroep: Turkse kinderen die al in het Nederlands lezen
Doel: leren lezen en schrijven in het Turks
Thematisch: ja
Aansluiting: 'Veilig leren lezen'

Naam: Gelin, türkçe konusalim
Uitgave: Utrecht: Projectgroep OETC Turks
Materiaal: o.a. praatplaten
Doelgroep: Turkse kleuters van 4 tot en met 7 jaar
Doel: mondelinge taalvaardigheid
Thematisch: ja (familie en gezin, school, wonen, verzorging, voeding, werken, verkeer, recreatie)
Aansluiting: geen

Naam: Ne ekersen onu biçersin (wie zaait zal oogsten)
 Materiaal: voorleesboeken, praatplaten, lotto- en memoriespelletjes
 Doelgroep: Turkse kinderen
 Doel:

- uitbreiden van de woordenschat
- leren van cognitieve begrippen
- bevorderen van de spreek- en luistervaardigheid
- kennis van het culturele kapitaal
- leren gebruiken van taalfuncties

 Thematisch: ja (school, lichaam, herfst, ons huis, winter, verkeer en vervoer, ons gezin, lente, dieren, boodschappen)
 Aansluiting: geen

Naam: 'Mondeling taalprogramma OETC Arabisch voor kleuters'
 Uitgave: 1987
 Materiaal: verhalen en allerlei hulpmiddelen zoals: een diaserie, praatplaten, puzzels
 Doelgroep: de jongste groep Marokkaanse kleuters in de basisschool
 Doel: het verwerven en ontwikkelen van mondelinge taalvaardigheden, alsmede die kennis, houdingen en overige cognitieve vaardigheden, die nodig zijn om het aanvankelijk lees- en schrijfonderwijs in het standaard-Arabisch met succes te kunnen volgen
 Thematisch: ja (er zijn drie hoofdthema's die als volgt zijn onderverdeeld:

- huis: gezin, familie, wonen: een Marokkaans gezin in Nederland en Marokko, voeding thuis, lichaam en hoofd, lichaam, kleding
- straat: markt, winkels
- school: gebouw en omgeving, klas, voeding op school)

 Aansluiting: geen

Boeken in het Turks, Arabisch en Nederlands: de series 'Onze straat', 'De ballon' en 'De Boekenboom' (uitgegeven door Zwijsen in Tilburg).

32

Uitwerkingen voor OALT als taalondersteuning in de onderbouw

Voorlichting en informatie:

1. Informatiecentrum Taal.

tel: 073-62 47 244

fax: 073-62 47 294

e-mail: infotaal@kpcgroep.nl

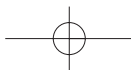
internet: www.kpcgroep.nl

2. GOA-informatiepunt.

tel: 033-45 34 393

fax: 033-45 34 353

internet: website TooN: www.cps.nl

Literatuur

- Latijnhouwers, M. (1999a), Het OALT als taalondersteuning in groep 1 t/m 4 van het basisonderwijs in Eindhoven (scriptie). Tilburg: KUB.
- Latijnhouwers, M. (1999b), Pre-teaching, aparte OALT-klas of allebei? *TooN* 2(8), 12-14.
- PMPO (1999), *Onderwijs Allochtone Levende Talen onder eigen beleid*. Den Haag: Procesmanagement Primair Onderwijs.
- Stichting OV-SV (1999), *Het invoeringsplan Onderwijs Allochtone Levende Talen in Arnhem 1999-2002*. Arnhem: Stichting OV-SV.
- Spliethoff, F.W. (1998), *Taalbeleidsplan OALT, gemeente Eindhoven. 's-Hertogenbosch: KPC Groep*.
- Spliethoff, F.W. (1999), *Taalbeleidsplan OALT, gemeente Ede. 's-Hertogenbosch: KPC Groep*.

Bijlage 1 - Taakarakteristiek OALT-leraren

In overleg met de vakbonden is de volgende taakarakteristiek voor de OALT-leraar vastgesteld:

Taakarakteristiek voorbeeldfunctie OALT-leraar basisonderwijs (schaal 9)/(voortgezet) speciaal onderwijs (schaal 10)

De functie van OALT-leraar omvat:

- a) het geven van onderwijs in een allochtone levende taal, alsmede de daaruit rechtstreeks voortvloeiende werkzaamheden, en/of;
- b) het in de eerste vier jaren verrichten van onderwijsgevende werkzaamheden gericht op het verwerven van het Nederlands en de deelname aan het reguliere onderwijs door allochtone leerlingen, alsmede de daaruit rechtstreeks voortvloeiende werkzaamheden, en;
- c) algemene werkzaamheden, die redelijkerwijs voortvloeien uit het onderwijs aan de instelling, zoals:
 - het deelnemen aan teamvergaderingen;
 - het onderhouden van contacten met collega's van de instelling, ouders, begeleidingsdiensten, e.d.;
 - het deelnemen aan her- en bijscholingscursussen;
 - het vormen en begeleiden van aanstaande OALT-leraren;
 - het verrichten van overige werkzaamheden ten behoeve van de goede gang van zaken aan de instelling.

Bijlage 2 Opleidings- en nascholingsmogelijkheden OALT-leraren

Bestaande opleidingen

- diverse applicatiecursussen OALT
 - voor:
 - mensen met ondewijsbevoegdheid land van herkomst (Middel-landse Zeelanden)
 - mensen met vo-bevoegdheid Turks of Arabisch
 - mensen in bezit pabo-diploma met goede beheersing Turkse taal
 - mensen in bezit pabo-diploma met goede beheersing Moluks/Maleis
 - duur: één tot twee jaar

Nieuwe opleidingen

- pedagogisch-didactische cursus voor nieuwe taalgroepen
 - voor: native speakers met opleiding op hbo-niveau en in bezit diploma NT2
 - start: per 1 augustus 1998
 - duur: twee jaar
- vierjarige OALT-opleiding
 - voor: traditionele taalgroepen
 - start: 1 augustus 1999

(Door middel van vrijstellingen is het mogelijk dat studenten deze opleiding in minder dan vier jaar afronden)
- specialisatie OALT binnen of na pabo-opleiding
 - voor: traditionele taalgroepen
 - start: 1 augustus 1999

NB In bespreking is nog de mogelijkheid om een bevoegdheid OALT te behalen via een tweedegraads opleiding Turks en Arabisch (in Rotterdam en Amsterdam).

Nascholing

- op OALT-leraren afgestemde scholing NT2
 - voor: huidige OETC-leraren
 - start: per 1 augustus 1998
 - duur: één of twee jaar (twee niveaus), twee maal drie uur per week
- mogelijk wordt er een nascholing taalondersteuning groep 1 t/m 4 ontwikkeld door de hogescholen.
- De nascholingssystematiek is gewijzigd van aanbodsysteem in vraag-systeem: scholen bepalen zelf aan welke vormen van nascholing zij voor hun leraren en ander personeel nodig hebben.
- Deelname aan cursussen wordt in de regel betaald uit de nascholingsmiddelen waarover scholen beschikken.

Voor verdere informatie en aanmelding voor nascholing NT2:

- Hogeschool IPABO Amsterdam, contactpersoon: mw. E. Kops, tel 020 613 70 79
- Haagse Hogeschool, contactpersoon: dhr. C. Zaat, tel 070 445 86 36
- Pabo Thomas More Rotterdam, contactpersoon: dhr. R.J. Zwiers, tel 010 465 70 66
- Hogeschool Brabant, faculteit Pedagogisch onderwijs Breda, contactpersoon: dhr. H.J. Renders, tel 076 521 78 82
- Hogeschool Edith Stein Hengelo, contactpersoon: M. Meenderink, tel 074 255 91 00